

КАЗАНСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АБАИ

«TURKIY XALQLARNING MA'NAVIY INTEGRATSIYASI: TILI, ADABIYOTI, MADANIYATI»

MAVZUSIDAGI II XALQARO ILMIY-NAZARIY KONFERENSIYA

TOSHKENT - 2025

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**«TURKIY XALQLARNING MA'NAVIY
INTEGRATSIYASI: TILI, ADABIYOTI,
MADANIYATI»**

**MAVZUSIDAGI II XALQARO ILMIY-NAZARIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

TOSHKENT - 2025

Mazkur ilmiy maqolalar to'plamida «Turkiy xalqlarning ma'naviy integratsiyasi: tili, adabiyoti, madaniyati» II Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Maqolalarda turkiy tillarning rivoji va o'zaro o'xshashliklarini, umumiy adabiy merosimizni ilmiy asosda chuqur o'rganish; madaniy aloqalarni zamonaviy texnologiyalar orqali kengaytirish; tarjima va adabiy almashinuv orqali xalqaro miqyosda muloqotni kuchaytirish; raqamli platformalar orqali integratsiyani amalga oshirishga oid fikrlar yoritib berilgan. To'plamdan dunyo bo'yicha taniqli turkiyshunos olimlar, metodistlar, o'qituvchilar hamda ToshDO'TAU iqtidorli talabalarining maqolalari ham o'rin olgan.

To'plam til va adabiyot ta'limi bilan shug'ullanuvchi professor-o'qituvchilar, shu sohaning tadqiqotchilari, magistrant va talabalarga mo'ljallangan.

Taqrizchilar:

G.Asilova – *pedagogika fanlari doktori (DSc), professor.*

G.Norimova – *filologiya fanlari nomzodi, dotsent.*

Tahrir hay'ati:

S.Muhamedova, S.Qambarova, O.Turaqulova,
Y.Shirnova, M.Yo'ldosheva.

Mazkur to'plam matni Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashining 2025-yil 2-iyundagi 10-sonli majlisida muhokama qilinib, nashrga tavsiya qilingan.

Izoh: Maqolalarning ilmiy saviyasi uchun mualliflar o'zlari mas'uldirlar.

davomida og'zaki nutqni shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar, metodik yondashuvlar va zamonaviy o'qitish texnologiyalari o'rganildi. O'quvchilarning muloqot madaniyatini yuksaltirish, mustaqil fikrlash, ravon va lo'nda ifoda eta olish ko'nikmalarini shakllantirishda interaktiv metodlar, muhokama, munozara, rolli o'yinlar samarali vosita ekani aniqlandi. Nutqni rivojlantirish jarayonida qo'llanadigan mashq va topshiriqlar og'zaki nutqni o'stirishi bilan birgalikda qiziqarli va fikrlash qobiliyatini rivojlanishiga yo'naltirilgan bo'lishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 2021-yil 13-maydagi PQ-5217-sonli "Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida" www.lex.uz
2. Atoyeva S. Integratsiyalashgan darslarning metodik asoslari – Toshkent, 2020.
3. Darling-Hamond, L., et al. (2017). Empowered Educators: How High-Performing Systems Shape Teaching Quality Around the World. Jossey-Bass.
4. Djakbarova M. O'quvchilarda og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi. Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent, 2024.
5. Mengliyev B., Abduraimov Sh., Mavlonova K., Siddiqov M., Atoyeva S. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 10-sinfi uchun darslik. – Toshkent, 2022. 113-b.
6. OESD. (2019). PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do. OESD Publishing.
7. Xolboyeva N. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim asoslari – Toshkent, 2019.
8. Xolmatov M. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025/VOTI6883

MUSTAQIL SO'Z TURKUMLARINI GRAMMATIK MINIMUM ASOSIDA O'QITISH TAMOYILLARI

Madina Axmadjanova Mahmudjon qizi

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti,

O'zbek tili va adabiyoti ta'limi kafedrası tayanch doktoranti

sadiya170420@gmail.com

ORCID: 0009-0005-9609-7015

Annotatsiya: ushbu maqola grammatik minimum asosida ot, fe'l, sifat, ravish, olmosh va son kabi mustaqil so'z turkumlarini o'qitishning nazariy hamda amaliy jihatlarini yoritadi. Unda so'z turkumlarini tushuntirishda aniqlik, minimal grammatik belgilarga e'tibor, gapdagi vazifalarini anglash va izchillik muhimligi alohida ta'kidlanadi. Shuningdek, yosh guruhlariga mos metodlar, interfaol yondashuvlar va xalqaro tajribalardan foydalanishning afzalliklari ko'rsatib o'tiladi. Maqola o'qituvchilarga grammatik bilimlarni tushunarli, qiziqarli va samarali shaklda yetkazishda amaliy yo'l-yo'riq beradi.

Kalit so'zlar: *grammatik minimum, mustaqil so'z turkumlari, til o'qitish, interfaol metod, yoshga mos yondashuv, grammatik kompetensiya.*

Аннотация: В данной статье освещаются теоретические и практические аспекты преподавания самостоятельных частей речи — имени существительного, глагола, прилагательного, наречия, местоимения и числительного — на основе грамматического минимума. Особое внимание уделяется точности при объяснении частей речи, акценту на минимальных грамматических признаках, пониманию их

функций в предложении и последовательности подачи материала. Также подчеркиваются преимущества использования методов, соответствующих возрастным категориям, интерактивных подходов и международного опыта. Статья служит практическим руководством для преподавателей по эффективной, интересной и доступной передаче грамматических знаний.

Ключевые слова: грамматический минимум, самостоятельные части речи, обучение языку, интерактивные методы, возрастной подход, грамматическая компетенция.

Abstract: this article highlights the theoretical and practical aspects of teaching independent parts of speech such as nouns, verbs, adjectives, adverbs, pronouns, and numerals based on the grammatical minimum. It emphasizes the importance of clarity in explaining parts of speech, focusing on minimal grammatical features, understanding their functions in a sentence, and ensuring consistency. Additionally, it outlines the advantages of using age-appropriate methods, interactive approaches, and international practices. The article provides teachers with practical guidelines for delivering grammatical knowledge in an understandable, engaging, and effective manner.

Keywords: grammatical minimum, independent parts of speech, language teaching, interactive methods, age-appropriate approach, grammatical competence.

Mustaqil so'z turkumlarini o'qitish tilshunoslik va ta'lim jarayonida alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayon, eng avvalo, tilning asosiy tuzilishini, uning ichki imkoniyatlarini tushunishga yordam beradi. Mustaqil so'z turkumlari – masalan, ot, fe'l, sifat va boshqa turkumlar – tilning asosiy elementlari hisoblanadi. Ularning o'zaro bog'lanishi va ta'siri tilning boyligi hamda ifoda vositalarining xilma-xilligini belgilaydi [Abdullayev, 2023:175].

Bundan tashqari, mustaqil so'z turkumlarini o'qitish tilning leksik hamda sintaktik xususiyatlarini chuqur o'rganishga imkon yaratadi. Bu jarayon orqali o'quvchilar so'zlarning ma'nosi, ularning kontekstdagi ishlatilishi va o'zaro bog'liqligi haqida chuqur tushunchaga ega bo'ladilar. Masalan, fe'l so'z turkumini o'rganish harakat va holatlarni ifodalashni o'rgatadi, bu esa o'quvchilarning tilni tushunish va ifodalash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi [Qarayeva, 2022:7]. Grammatik minimumning joriy etilishi o'quvchilarning morfologik tushunchalarini, xususan mustaqil so'z turkumlariga oid bilimlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, morfologik matritsalar so'z tuzilishini va ularning o'zaro aloqalarini tushunishga yordam beradi [Gellert others, 2020:583]. Ushbu yondashuv, ortiqcha grammatik yuklamalarsiz, o'quvchilarni asosiy mustaqil so'z turkumlariga oid morfologik qoidalarni o'zlashtirishga va amaliy nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltiradi [Sultanova, 2019:561].

Shuningdek, grammatik minimum til o'rganish motivatsiyasini oshiradi va o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Morfologik qoidalarni o'zlashtirgan o'quvchilar tilni chuqurroq tushunib, uni amaliyotda samarali qo'llay olishadi [Bowers,2022]. Shu sababli grammatik minimum morfologiyani xususan mustaqil so'z turkumlarini o'qitishda zarur vosita bo'lib, til ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy fikrlashni kuchaytirish va tilga bo'lgan qiziqishni oshirishga xizmat qiladi.

Mustaqil so'z turkumlari quyidagi asosiy turlarga bo'linib, o'ziga xos xususiyatlarga ega. Ushbu xususiyatlar ularning til ichidagi o'zni va funksiyalarini belgilaydi. Quyida mustaqil so'z turkumlarining asosiy grammatik xususiyatlari hamda ularning ma'nosi keltirilgan:

Ot: odamlar, joylar, narsalar va tushunchalarni ifodalovchi so'zlardir. O'zbek tilida otlar o'quvchilarga o'z fikrlarini aniq ifodalashda yordam beradi va ularning til ko'nikmalarini rivojlantiradi: *bola, kitob, daraxt, uy, baxt*.

Fe'l: harakat, holat yoki jarayonni ifodalovchi so'zlardir. Fe'llar o'quvchilarga voqealar va harakatlarni tushunishda yordam beradi, shuningdek, jumalarni tuzishda muhim rol o'ynaydi: *yozmoq, o'qimoq, yugurmoq, kelmoq, o'ylamoq*.

Sifat: otlarni tavsiflovchi so'zlardir. Sifatlar o'quvchilarga narsalarning xususiyatlarini aniqlash va ifodalashda yordam beradi, bu esa ularning tilini boyitadi: *chiroyli, katta, uzun, shirin, kuchli*.

Ravish: fe'llarni, sifatlarni yoki boshqa zarflarni tavsiflovchi so'zlardir. Ravishlar harakatning qanday, qachon va qayerda sodir bo'lishini ko'rsatadi, bu esa o'quvchilarning fikrlarini yanada aniqroq ifodalashlariga yordam beradi: *tez, sekin, hozir, kecha, ertaga, uyda*.

Olmosh: ot, sifat, son va boshqa so'z turkumlari, matn o'rnida qo'llanadi. Olmoshlar o'quvchilarga takrorlashni kamaytirish va jumalarni soddalashtirishda yordam beradi: *men, biz, bu, shu, o'sha, kimdir, hamma, hech kim*.

Son: miqdor yoki tartibni ifodalovchi so'zlardir. Sonlar o'quvchilarga raqamlarni va miqdorlarni tushunishda yordam beradi: *uch, besh, o'n ikki, ikkinchi, yettinchi*.

Grammatik minimum asosida mustaqil so'z turkumlarini o'qitishda o'quvchilarning bu muhim til unsurlarini chuqur anglashlarini ta'minlash uchun bir qator muhim qoidalar va tamoyillarga e'tibor qaratish zarur. Quyida asosiy qoidalar va tamoyillar keltirilgan:

Aniq ta'rif va funksiyalar: so'z turkumlarini o'rgatishda asosiy qoidalardan biri har bir turkumning aniq ta'rifini va funksiyalarini taqdim etishdir. Masalan, otlar – shaxslar, joylar, narsalar yoki tushunchalarni bildiradi; fe'llar – harakat yoki holatni ifodalaydi; sifatlar – otlarni tavsiflaydi; ravishlar esa fe'l, sifat yoki boshqa ravishlarning xususiyatlarini aniqlaydi. Olimlar grammatik kompetensiyani shakllantirishda ushbu ta'riflarni tushunishning ahamiyatini ta'kidlab, o'quvchilarning grammatik shakllarni to'g'ri aniqlash va qo'llash qobiliyatini rivojlantirish zarurligini qayd etadi. Bu asosiy bilim o'quvchilarning keyingi til ta'limiga mustahkam asos yaratadi [Kruti, 2022:20].

Shuningdek, so'z turkumlarining minimal belgilari har bir so'z turkumi uchun zarur bo'lgan asosiy xususiyatlarni aniqlashni o'z ichiga oladi. Masalan:

—otlar: birlik/ko'plik, egalik qo'shimchalari, kelishik qo'shimchalari.

—fe'llar: zamon, mayl, shaxs-son qo'shimchalari.

—sifatlar: daraja shakllari, kelishik qo'shimchalari bilan bog'lanish xususiyati.

Gapdagi funksiyasi: so'z turkumlarining gap ichidagi vazifasini tushunish til o'rgatishda juda muhimdir. Masalan, otlar gapda ko'pincha ega yoki to'ldiruvchi vazifasini bajaradi, fe'llar esa harakat yoki holatni ifodalaydi. Gap tuzilishini tahlil qilish o'quvchilarga so'z turkumlari qanday o'zaro bog'lanishini va ularning gapdagi o'rnini to'g'ri tushunishga yordam beradi. Bu esa grammatik qoidalarni chuqurroq anglash va ularni amaliyotda samarali qo'llash imkonini yaratadi.

Moslik va izchillik: o'quvchilar ot va sifatning tutash qoidalarini, shuningdek, ega va kesimning mos kelishini tushunishlari zarur. O'quvchilar quyidagi minimal qoidalarni bilishlari kerak:

- Ot va sifatning moslashuvi (katta uy, yangi kitob);
- Ot va fe'lning bog'lanishi (Men kitob o'qiyman);
- Fe'l va ravishning bog'lanishi (Tez yugurdi).

O'quvchilar gapning ma'nosini to'liq anglab olishlari va har bir so'zning o'z funksiyasini qanday bajarishini tushunishlari zarur. Bu tushuncha, jumladagi so'zlarning o'zaro bog'lanishi va bir-biriga mos kelishini tushunishga yordam beradi. Misol uchun, ot va fe'lning o'zaro bog'lanishi yoki sifat va otning mos kelishi kabi grammatik qoidalarni to'g'ri tushunish o'quvchilarga nafaqat grammatik qoidalarni o'zlashtirish, balki tilni muloqotda to'g'ri va samarali ishlatish imkonini beradi.

Ko'p ishlatiladigan shakllarni o'rgatish: grammatik minimumni o'rganishda, o'quvchilarga kundalik hayotda tez-tez uchraydigan va ko'p ishlatiladigan so'z shakllarini o'rgatish juda muhimdir. Bu amaliyot o'quvchilarga tildagi eng keng tarqalgan shakllarni o'zlashtirishda yordam beradi. Masalan, fe'l zamonlarini o'rganishda hozirgi, o'tgan va kelasi zamonlar asosiy o'rin tutadi, chunki ular tilda eng ko'p ishlatiladigan zamonlardir. Shuningdek, otlarning ko'plik shakllari ham o'quvchilarni amaliyotda o'rganishlari zarur bo'lgan shakllardir. Sifatning darajalari (oddiy va orttirma darajalar: "yaxshi", "yaxshiroq", "eng yaxshi") ham o'quvchilarga predmetlarning sifatlarini to'g'ri va aniqlik bilan ifodalashda yordam beradi.

:miy amaliyot va mustahkamlash: grammatik qoidalarni puxta o'zlashtirish va samarali qo'llash uchun muntazam amaliyot zarur. Bu o'quvchilarga o'rganilgan grammatika shakllarini takrorlash va ularni amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Misol uchun, so'z turkumlarini aniqlash va ulardan to'g'ri foydalanish bo'yicha :miy mashqlar o'quvchilarga grammatik bilimlarini mustahkamlashga va tilni ravon ishlatishga yordam beradi. Kim [Kim, 2015:459] muntazam amalga oshiriladigan mashqlar grammatik savodxonlikni kuchaytirishi va til ravonligini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega deb hisoblaydi. Bunday yondashuv o'quvchilarni grammatikani to'g'ri tushunishga va uni :miy muloqotda aniq ishlatishga o'rgatadi. Bu jarayon o'quvchilarning tilga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi, grammatik bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi va ularning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Differensial yondashuv: O'quvchilarning bilim darajalari va o'rganish uslublaridagi farqlarni hisobga olish ta'lim jarayonida juda muhim ahamiyatga

ega. Har bir o'quvchining bilim olish usuli va darajasi o'ziga xosdir, shuning uchun darslarda bu farqlarni inobatga olish zarur. Misol uchun, ilg'or o'quvchilarga murakkab grammatik tuzilmalar va misollar bilan ishlash tavsiya etiladi, chunki ular kengroq bilim va qobiliyatga ega. Boshlang'ich darajadagi o'quvchilar esa avvalambor so'z turkumlarini aniqlash, grammatik qoidalarni o'rganish va tilning asosiy tuzilmalari bilan tanishishlari kerak. Bu yondashuv har bir guruh uchun o'qitish uslubini moslashtirishga imkon beradi, shunda o'quvchilar o'z bilim darajasiga mos ravishda ta'lim olishlari mumkin.

Muzaedah va boshqa tadqiqotchilar ham o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydilar [Muzaedah, 2023:587]. Ularning fikricha, ta'limda differensial yondashuvni qo'llash o'quvchilarga o'z imkoniyatlarini to'liq amalga oshirishga yordam beradi. Bunday yondashuv o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va o'qitish jarayonini samaraliroq qiladi, chunki har bir o'quvchining rivojlanish darajasi va ehtiyojlariga mos tarzda ta'lim berish imkonini yaratadi.

Grammatika ta'limida, ayniqsa mustaqil so'z turkumlarini o'rgatishda mazmunni puxta va bosqichma-bosqich rejalashtirish juda muhim sanaladi.

1. *Bosqichma-bosqich murakkablashtirish:* o'quvchilarning tushunish darajasini asta-sekin rivojlantirish uchun avvalo so'z turkumlari umumiy tarzda tushuntiriladi. Bu bosqichda ularning asosiy vazifalari va umumiy belgilariga e'tibor qaratiladi. Keyingi bosqichda esa ularning grammatik shakllari, gapdagi roli hamda tegishli grammatik kategoriyalari aniq misollar asosida ko'rib chiqiladi. Bu yondashuv o'quvchilarga murakkab tushunchalarni bosqichma-bosqich o'zlashtirishga yordam beradi.

2. *Qiziqarli va jonli misollardan foydalanish:* nazariy ma'lumotlarni quruq bayon qilishdan ko'ra, o'quvchilarga tanish bo'lgan hayotiy vaziyatlar, ertaklar, badiiy asarlardan yoki kundalik nutqdan misollar keltirish samaraliroq bo'ladi. Bunday misollar o'quvchilarning qiziqishini oshirib, yangi bilimlarni eslab qolish jarayonini osonlashtiradi.

3. *Interfaol metodlarni qo'llash:* so'z turkumlarini o'rgatishda o'yinlar, rolli mashqlar, guruhiy ishlar, savol-javoblar, testlar kabi interfaol usullar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Bunday metodlar nafaqat grammatik bilimlarni mustahkamlashga, balki o'quvchilarning tahliliy fikrlash, muloqotga kirishish va jamoaviy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Mustaqil so'z turkumlarini o'qitish bo'yicha yoshga mos grammatik ta'lim mazmuni

<i>Yosh guruhi</i>	<i>O'qitish uslubi</i>	<i>Misol va materiallar</i>
<i>Boshlang'ich sinflar (6–10 yosh)</i>	Rasmlar, qo'g'irchoqlar, rasmlar bilan tushuntirish	Ot, fe'l va sifat turkumlarini turli ranglar va tasvirlar yordamida ko'rsatish. Masalan, “qush uchmoqda” jumlasida “qush” – ot, “uchmoqda” – fe'l

Mustaqil so'z turkumlarini o'qitish bo'yicha yoshga mos grammatik ta'lim mazmuni

O'rta sinflar (11–14 yosh)	Qiziqarli hikoyalar, roliklar, jadval va sxemalar orqali mustahkamlash	Fe'l zamonlarini tahlil qilish bo'yicha mashqlar. Masalan, "Men kitob o'qiyapman" jumlasidagi fe'l zamonini aniqlash
Yuqori sinflar (15–18 yosh)	Nazariy materiallarni chuqur o'rganish, matn tahlili va mustaqil tadqiqot ishlari	Murakkab gaplardagi so'z turkumlarini aniqlash, she'rlardagi mustaqil so'z turkumlarining funksiyasini tahlil qilish

Yuqoridagi xuddi shunday yondashuvlar Mahant va boshqa olimlarning o'z tadqiqotlarida namoyon bo'lib, ular Hindistondagi boshlang'ich maktablarda mustaqil so'z turkumlarini o'qitishda "Interfaol drama" (bu yondashuvda o'quvchilar o'zlarini turli rollarda sinab ko'rishadi, bu esa ularning tilni amalda qo'llashiga yordam beradi) metodikasidan foydalanish tajribasini tahlil qilganlar [Mahant, 2023; 288]. Ularning amaliy tajribasida o'qituvchilar o'quvchilarga turli rollar (masalan, shahar hokimi, sotuvchi, sayyoh) berib, bu rollarga mos gaplar tuzishni topshirganlar. Masalan, hokim rolidagi o'quvchi "biz yangi maktab quramiz" deb aytganda, mashq davomida fe'l zamon hamda ko'plik shakli aniqlangan. Ushbu interfaol mashg'ulot natijasida o'quvchilarning 90 foizi fe'l, ot va sifatlarni gapda to'g'ri topa olgan hamda ularning grammatik bilimlari sezilarli ravishda mustahkamlangani qayd etilgan. Mahant va hamkorlari bunday tajribalar grammatik minimum asosida ta'lim berishda o'quvchilarning faol ishtirokini oshirishi va ular uchun qiziqarli hamda interfaol muhit yaratishini alohida ta'kidlaydilar.

Amerika ta'lim muassasalarida esa Teach Starter platformasi tomonidan taklif etilgan "Noun Scavenger Hunt" (Otlarni qidirish) o'yini boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ajoyib interfaol faoliyat sifatida baholangan [Teach Starter, 2023]. O'quvchilar sinf xonasida harakatlanib, har bir harfga mos keladigan otlarni topishadi, masalan, "A" harfiga "apple" (olma), "B" harfiga "book" (kitob). Bu o'yin o'quvchilarga so'z boyligini oshirishga va grammatik kategoriyalarni mustahkamlashga yordam beradi. O'yin davomida o'quvchilar o'zlari topgan ot turkumidagi so'zlarini guruh bilan birgalikda grammatik xususiyatlarini aniqlashadi. Har bir so'zning grammatik kategoriyasini tahlil qilish orqali o'quvchilar tilni o'rganishni amaliy va qiziqarli tarzda davom ettiradilar. O'quvchilar grammatik tushunchalarni tushunib, ularni to'g'ri qo'llashni o'rganadilar.

Bu turdagi interfaol mashg'ulotlar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun juda samarali bo'ladi. O'yin o'quvchilarga tilni o'rganishning qiziqarli va faol usulini taqdim etadi, ularning motivatsiyasini oshiradi va grammatik qoidalarni mustahkamlashda yordam beradi. Bu jarayon o'quvchilarning til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishga katta hissa qo'shadi.

Xulosa qilib aytganda, grammatik minimum asosida mustaqil so'z turkumlarini o'qitish til o'rganish jarayonida o'quvchilarning grammatik bilimlarini mustahkamlash, nutq ko'nikmalarini rivojlantirish va tilga qiziqishini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Aniqlik, bosqichma-bosqich tushuntirish, interfaol mashg'ulotlar va yoshga mos yondashuvlar o'qitish jarayonini samarali qiladi va o'quvchilarda mustahkam til kompetensiyasini shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev I. Tilshunoslikda so'z va so'z turkumlari: tadqiqi va tavsifi. *Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari konferensiya materiallari*. 2023. 175–180-b.
2. Akinkurolere S. A speech act approach to the teaching of functional classification of english sentences in selected secondary schools in ondo state, Nigeria. *Kampala International University Interdisciplinary Journal of Humanities and Social Sciences*. №1(3), 2020. P.1–11. <https://doi.org/10.59568/kijhus-2020-1-3-01>
3. Bowers A. A promising new tool for literacy instruction: the morphological matrix. *Plos One*, №17(1), 2022. P.260–262. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0262260>
4. Gellert A. Morphological intervention for students with limited vocabulary knowledge: short- and long-term transfer effects. *Reading Research Quarterly*. №56(3), 2020. P. 583–601. <https://doi.org/10.1002/rrq.325>
5. Kim Y. Developmental, component-based model of reading fluency: an investigation of predictors of word-reading fluency, text-reading fluency, and reading comprehension. *Reading Research Quarterly*. №50(4), 2015. P.459–481. <https://doi.org/10.1002/rrq.107>
6. Kruty K. Developing grammatical competence in preschoolers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. №13(3), 2021. P.20–37. <https://doi.org/10.18662/>
7. Mahant P., Alam, S., Ghosh S., Jabeen I. Shifting learning atmosphere through process drama: teaching english parts-of-speech (pos) in indian classroom. *World Journal of English Language*. №13(8), 2023. P.288. <https://doi.org/10.5430/wjel.v13n8p288>
8. Muzaedah M., Muamaroh M., Prastiwi Y., Sutopo A. Exploring the implementation of Cambridge curriculum in early elementary English education: a case study. *Veles Voice of English Language Education Society*. №7(3), 2023. P.587–598. <https://doi.org/10.29408/veles.v7i3.24094>
9. Qarayeva B. O'zbek tilining ikkinchi chet tili sifatida o'qitilishi jarayonida amaliy mashg'ulotlarda fe'l so'z turkumini o'rganish (o'zbek va rus tillari misolida). *Aniq fanlar Seriyasi*, №2(132/2), 2022. 1–7-b. <https://doi.org/10.59251/2181-1296.v2.1322.47>
10. Sultanova U. O'quvchilarda ijodiy faollikni va mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish. *Общество И Инновации*. №3, 2019. 561–564 b.
11. Teach Starter. Grammar Activities to Use in the Classroom. Teach Starter Platform. 2023. Available at: <https://www.teachstarter.com/us/blog/20-grammar-activities-to-use-in-the-classroom-us/>

MASALASI	
Abdiraimova Khusnobod Samat kizi. KOGNITIV VA METAKOGNITIV O'QIB TUSHUNISH STRATEGIYALARI	597
Xonzodabegim Abdiyeva Turdiboy qizi. ONA TILINI O'QITISHDA FOTO MATERIALLARDAN FOYDALANISH	603
Abduqaxxorova Durdona Farxod qizi. SO'ZNING SEMANTIK TARKIBIDA ASOS VA AFFIKSLARNI O'QITISH USULLARI	605
Ahmadjonova Umida Ikromjon qizi. ONA TILI TA'LIMIDA O'QISH SAVODXONLIGINI OSHIRUVCHI O'QUV TOPSHIRIQLAR TAHLILI	614
Askarova Mashxura Akmal qizi. NOFILOLOGIK YO'NALISHLARDA DIFFERENSIAL YONDASHUV ASOSIDA O'ZBEK TILINI O'QITISH	620
Atamurodova Gulnora Shermurodovna. TALAFFUZI QIYIN BO'LGAN AYRIM NUTQ TOVUSHLARI USTIDA ISHLASH METODIKASI	626
Baxtiyorova Xusnora Muzaffar qizi. IJOD MAKTABLARIDA YOZMA NUTQ KO'NIKMASINI SHAKLLANTIRISHGA OID AMALIY TOPSHIRIQLAR TAVSIFI	630
Avezova Dilnura Bayramovna. ESSE YOZISHDA YO'L QO'YILADIGAN XATOLAR VA ULAR USTIDA ISHLASH USULLARI	635
Axmadjanova Malika Maxmudjon qizi. O'ZBEK TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISHDA LUG'AT BOYLIGINI SHAKLLANTIRISHNING MAVJUD HOLATI	638
Davronova Zebiniso Bahtiyor qizi. SEZGI A'ZOLARI ASOSIDA TASVIRIY MATN YARATISH JARAYONI TAHLILI	646
Ergasheva Lobarxon O'tkir qizi. TIL O'QITISH VA O'RGANISHDA AUTENTIK MATN VA UNDAN FOYDALANISHDAGI AFZALLIK VA KAMCHILIKLAR	651
Hamroyev Umid Mustafoyevich. O'QUVCHILARDA KOGNITIV KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH	656
Iskandarova Noila Muxtor qizi. PUBLITSISTIK USLUBNI O'RGANISH ORQALI O'QUVCHILARNING TANQIDIY VA IJODIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH	661
Israilova Z. XORIJLIK TALABALARINING O'ZBEK TILIDA SO'Z O'ZLASHTIRISH BOSQICHLARI	664
Komilova Lola Nosillojevna. ONA TILI TA'LIMIDA DARAJALI TESTLAR	670
Axmadiyeva Ozoda Iskandar qizi. 10-SINF O'QUVCHILARINING OG'ZAKI NUTQINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	677
Madina Axmadjanova Mahmudjon qizi. MUSTAQIL SO'Z TURKUMLARINI GRAMMATIK MINIMUM ASOSIDA O'QITISH TAMOIYILLARI	682
Komilov Xusanboy Bahodir o'g'li. ONA TILINI O'QITISHDA INTERFAOL DASTURLAR VA MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISH	689
Madvaliyev Orifjon Tolibovich. TAHRIR TA'LIMINI TASHKIL ETISH: DASTLABKI QADAMLAR	693

